

PARTICIPATIERAADHAARLEM

Aan het college van Burgemeester en Wethouders van Haarlem
c.c. leden van de commissie Samenleving

Datum 19 mei 2016
Ons kenmerk 2016/09
Contactpersoon S.K. Augustin
Doorkiesnummer 023-511 5273
E-mail augustsk@haarlem.nl
Kopie aan J.J.M. Angenent
Onderwerp Ongevraagd advies toegankelijke stad

Geacht college,

In de vergadering van februari van de Participatieraad is gesproken over de ratificatie van het VN-verdrag voor mensen met een handicap en wat wij als Participatieraad kunnen bijdragen aan een toegankelijke stad voor iedereen. Besloten is om dit in de vorm van een ongevraagd advies te doen. Dhr. Pelsser, voorzitter van het Platform Minima Organisaties, is benaderd vanwege zijn expertise op het gebied van toegankelijkheid en heeft deelgenomen aan de werkgroep die het ongevraagde advies heeft voorbereid.

Wij hebben ook kennisgenomen van de initiatiefnota "Toegankelijke stad voor iedereen" van de Christen Unie. Op het verzoek om op deze nota een advies uit te brengen zijn we niet ingegaan omdat we als Participatieraad eerst nog een inhoudelijke discussie willen hebben om helder te krijgen hoe om te gaan met dit soort initiatieven van raadsleden.

In de bijlage vindt u het ongevraagde advies. Doel van dit advies is om de gemeente, mede met het oog op Haarlem 2040, uit te dagen de ambitie; '*Haarlem: toegang voor iedereen*' waar te maken, binnen een uitdagend en toch realistisch haalbaar kader.

Met vriendelijke groet,

Ruth Nelemaat
Voorzitter Participatieraad Haarlem

Ambitie: In het kader van ‘Haarlem: Toegang voor Iedereen’, richten we de samenleving zo in dat iedereen in de omgeving er kan wonen, werken, boodschappen doen en zijn of haar vrije tijd kan besteden.

VN-verdrag over de rechten van mensen met een handicap

In het Verdrag van de Verenigde Naties (VN) over de rechten van mensen met een handicap staat volledige participatie en inclusie centraal. In april 2016 heeft de Eerste Kamer het Verdrag geratificeerd. De Participatieraad vindt het van groot belang dat de gemeente Haarlem invulling geeft aan de ratificatie van dit verdrag. Haarlem is een gemeente voor alle Haarlemmers, en het VN-Verdrag voor de rechten van mensen met een handicap geeft een wettelijke basis om serieus aan de slag te gaan met het toegankelijk maken van de Haarlemse samenleving.

Wat is toegankelijkheid

Toegang voor Iedereen/Toegankelijkheid voor Iedereen gaat uit van een maatschappij die ‘op alle fronten’ voor ‘iedereen’ toegankelijk is. Daarbij wordt uitgegaan van de groep mensen met een beperking/handicap. Als de situatie voor hen goed geregeld is, is dat voor vrijwel iedereen het geval.

Toegankelijkheid is de voorwaarde om **zelfstandig** en op een **gelijkwaardige** manier gebruik te maken van de (gebouwde) omgeving, voorzieningen, informatie, producten en diensten. Het gaat daarbij om fysieke, mentale en sociale componenten.

Toegankelijkheid is een verzamelbegrip, bestaande uit de deelbegrippen:

- Bereikbaarheid: kan ik ergens komen?
- Toegankelijkheid: kan ik binnen komen?
- Bruikbaarheid: kan ik het gebodene gebruiken?
- Veiligheid: is de situatie veilig (genoeg); kan ik in geval van nood tijdig en veilig vluchten?

Naast fysieke toegankelijkheid is het minstens zo belangrijk aandacht te besteden aan mentale en sociale toegankelijkheid.

Mentale toegankelijkheid (bejegening) gaat om hoe de omgeving met mensen met een beperking omgaat. Het houdt in dat bijvoorbeeld peuterspeelzalen, verenigingen en sportclubs zich open stellen voor mensen met verstandelijke beperkingen. Ook betekent het sociaal en respectvol omgaan met mensen met een beperking: de buschauffeur die even wacht met wegrijden tot iemand die moeilijk loopt ook zit, de ober die aan iemand met Downsyndroom zelf vraagt wat hij wil eten en niet aan zijn begeleider. Het gaat om geduld, begrip, respectvolle bejegening, maar eigenlijk ook om normale omgangsvormen. In de communicatie is het verder van belang dat het taalgebruik eenvoudig (niet kinderlijk!) wordt gehouden en dat waar mogelijk gebruik wordt gemaakt van pictogrammen en illustraties. Mentale toegankelijkheid geeft mensen met een beperking het gevoel dat er rekening met hen wordt gehouden, dat ze geaccepteerd worden.

Sociale toegankelijkheid (participatie) gaat over een open dialoog met bewoners, bedrijfsleven en instellingen. Wanneer bewoners attent worden gemaakt op toegankelijkheidsaspecten mag verwacht worden dat er een toenemend begrip

ontstaat voor mensen die zich wat moeilijker, in letterlijke en figuurlijke zin, voortbewegen. Het gaat erom dat mensen met een beperking zich gehoord voelen en dat zij deel uitmaken van de maatschappelijke discussie over toegankelijkheid.

Integrale ketenbenadering

Een toegankelijke samenleving komt alleen tot stand wanneer er integraal naar de hele keten gekeken wordt. Wanneer de uiteindelijke bestemming een accommodatie betreft, begint de keten met het opzoeken van informatie; is van toepassing op alles wat men onderweg tegenkomt en eindigt bij het bereiken van de bestemming (en uiteraard de bruikbaarheid daarvan).

Toegankelijkheid is van toepassing op communicatie, gebouwen, openbare ruimte, infrastructuur, vervoermiddelen, voorzieningen, goederen en diensten, informatie en (de houding van) medewerkers. Toegang voor Iedereen betekent dat niet alleen de eigen woning toegankelijk moet zijn, maar ook de omgeving. Mensen willen boodschappen kunnen doen, werken, recreëren, naar een bijeenkomst of de kroeg gaan, bij burens of vrienden en kennissen op bezoek.

Toegankelijkheid is een kans voor Haarlem

De hele Haarlemse samenleving heeft voordeel bij Haarlem: Toegang voor Iedereen. Een toegankelijke stad geeft een extra kwaliteitsimpuls aan ‘Haarlem, beste winkelstad van Nederland’. ‘Haarlem: Access for All’ zal meer toeristen trekken, ook in het hogere segment. Ouders met jonge kinderen kunnen met hun kinderwagen overal komen. Oudere Haarlemmers kunnen tot op hoge leeftijd zelfstandig blijven wonen en in hun eigen behoeften voorzien. De druk op aanvullende voorzieningen zoals bijvoorbeeld doelgroepen vervoer zal minder zijn omdat de basisinfrastructuur/OV toegankelijk is voor iedereen. En natuurlijk zorgt een toegankelijke, inclusieve Haarlemse samenleving ervoor dat kwetsbare Haarlemmers in deze stad beter regie over hun eigen leven kunnen voeren. Wanneer toegankelijkheid ingevoerd wordt binnen stevige beleidskaders die voor een lange tijd vastgesteld zijn, breed gedragen worden en ambitieus én realistisch zijn, dan zijn de kosten zeker proportioneel ten opzichte van de baten voor de Haarlemse samenleving.

Advies Participatieraad

1. Formuleer een uitdagende en realistische ambitie

We begonnen dit advies met een ambitie: In het kader van ‘Haarlem: Toegang voor Iedereen’, richten we de samenleving zo in dat iedereen in de omgeving er kan wonen, werken, boodschappen doen en zijn of haar vrije tijd kan besteden. Doel van dit advies is om de gemeente uit te dagen deze ambitie waar te maken, binnen een uitdagend en toch realistisch haalbaar kader. Door te benadrukken dat er veel meer doelgroepen baat hebben bij de maatregelen en de plannen niet alleen geld kosten maar ook geld opleveren, moet het mogelijk zijn van Haarlem een toegankelijke stad te maken.

Een valkuil bij toegankelijkheid in zowel beleid als uitvoering is het stellen van te strenge eisen. Dat betekent ontmoediging en verzet bij de uitvoering. Het meest voor de hand liggend is om, ook vanwege het specifieke karakter, Haarlemse normen vast te stellen en daaraan een eigen beeldmerk te koppelen. De Haarlemse

normen kunnen gekoppeld worden aan materiaal dat er al is (zowel in Haarlem als in andere steden).

2. *Betrek alle partijen*

Voor een brede gedragenheid en het beste resultaat is het van groot belang om alle partijen te betrekken. Haarlem: Toegang voor Iedereen moet een krachtenbundeling zijn van gemeente, belangenbehartigers, woningbouw, werkgevers, MKB, welzijn, onderwijs, recreatie, ontwerpers, OV, bewoners en inhoudelijke experts.

Voor een effectieve aansturing van een dergelijk langdurig en breed programma moet er één regisserend en coördinerend wethouder komen, die liefst ook economische zaken in zijn/haar portefeuille heeft. Een dergelijk zwaar coördinerend ambtenaar met gedelegeerde bevoegdheden zorgt ervoor dat binnen het ambtelijk apparaat de lijnen van het beleid gevolgd en uitgevoerd worden.

Belangenbehartiging vanuit de primaire doelgroep van mensen met een handicap of een beperking is essentieel om het proces, de evaluatie en de continuïteit in de gaten te houden en te beschermen. Uiteraard kan een orgaan als de Participatieraad het beleid van advies voorzien en (mede) hierover adviseren; de Participatieraad is echter als onafhankelijk adviseur benoemd en niet als belangenbehartiger.

3. *Maak eerst een beleidsplan en pas dan een uitvoeringsplan*

Het is moeilijk om op een breed terrein als dat van de integrale toegankelijkheid het beleid en de uitvoering uit elkaar te houden. De aanpak die op lange termijn het beste resultaat geeft is:

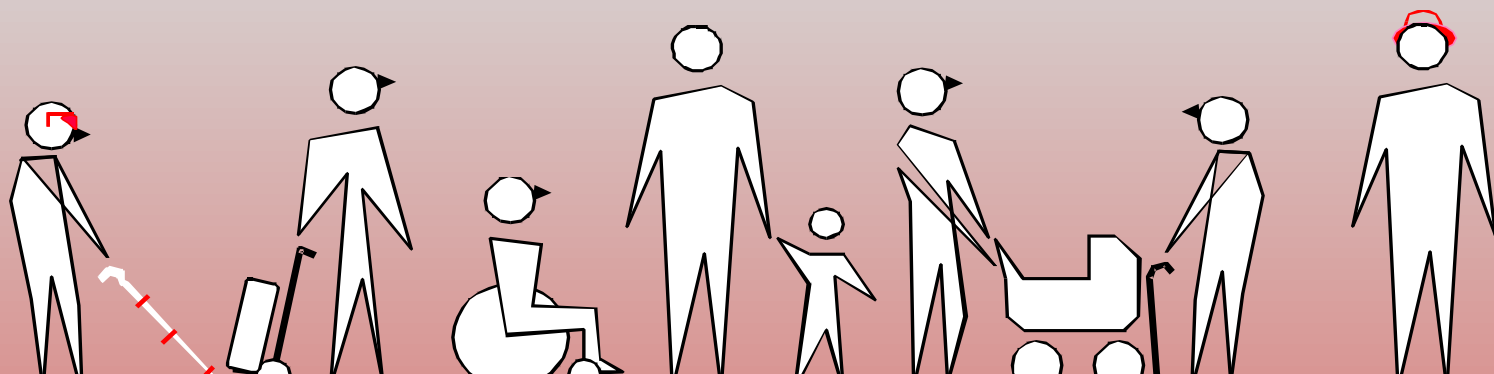
- Beleid definiëren en vaststellen;
- Plan van aanpak voor uitvoering opstellen;
- Uitvoering, inclusief voortdurende evaluatie en bijstelling.

4. *Werk stapsgewijs*

- De beleidskaders van Haarlem voor Iedereen worden voorbereid door de Haarlemse werkgroep Integrale Toegankelijkheid: de HIT (ambtenaren, belangenbehartigingsorganisaties, externe deskundigheid). In de beleidskaders worden de uitgangspunten van Haarlemse Integrale Toegankelijkheid vastgelegd.
- De Gemeenteraad neemt een besluit over de beleidskaders van Haarlem voor Iedereen. Dit in relatie tot communicatie, gebouwen, openbare ruimte, infrastructuur, vervoer, voorzieningen, goederen en diensten, informatie en (de houding van) medewerkers.
- De werkgroep HIT doet voorstellen over:
  - Communicatie, zowel intern als extern;
  - Verdeling van taken binnen het gemeentelijk apparaat (integrale aanpak met verantwoordelijkheid bij een coördinerend wethouder); delegatie binnen ambtelijk apparaat;
  - Inventarisatie van werkvelden op basis van de vastgestelde beleidskaders;

- Betrekken van derden (buiten gemeentelijk apparaat) bij het gehele proces: bedrijfsleven, woningbouwcorporaties, maatschappelijk middenveld;
  - Inventarisatie van prioriteiten, op basis van de beleidskaders.
- Bovenstaande wordt vastgesteld door de Gemeenteraad. Op basis van de vastgestelde prioriteiten en beleidskaders wordt:
- Plan van Aanpak vastgesteld
  - Plan van Uitvoering vastgesteld
  - Uitvoering ingezet, waarbij tussentijds geëvalueerd en bijgestuurd wordt in de uitvoering

Zie verder: www.vnverdragwaarmaken.nl

Haarlem inrichten voor 'iedereen'

Jong en oud, groot en klein, lopend of rijdend, met of zonder handicap

De Haarlemse toekomst